



Mes, que á beure molt convida  
 y á menjar perdius ab cols;  
 mes, que 'ls gats senten la vida  
 y s' estiman los mussols.

## De dijous á dijous

.....

Com á index ó suplement de l' anterior crònica, que la falta d' espay y temps per portarla á n' els caixis ens va fer deixar incompleta, dirém qu' ha resultat brillantíssim l' decorat y l' il·luminació del carrer de Fernando qu' ha dat ara 'ls bons resultats y ha produhit l' efecte qu' es proposá son autor l' notable arquitecte Sr. Gallissá qu' ha fet uns guarniments de debó, com jamay-s' havian fet pe 'ls carrers de Barcelona. Els vehins d' aquest carrer s' han lluhit y s' han gastat forsa quartets, que 'ls desitjém reproductius com de segur ho haurán sigut, que no s' hi podia pas passar, els poch vespres qu' ha durat l' il·luminació, qu' ha estat breu, com un meteor... Ben fet y depressa; nostre coral aplaudiment.

\*  
\*\*

La casa A. y A. Santamaria, ha dat mostra de bon gust y esplendidesa, guarnint y enllumenant la fatxada de son establiment de l' esmentat carrer, ab adornos de simil gust á n' els del carrer y ab devassall de llums, que de nits semblava qu' hi batés 'l sol.

A l' exposició Robira en aquest mateix carrer, hem vist en lloch de preferencia un bonich quadret ab la firma de 'n Tamburini de tons molt fins y gust delicadíssim, més que 'l trobém un xich massa fet de memoria, que tot alló no acusa la presencia del natural. Aquest pintor, en sab bons més; estimém aquest' obra, com una senzilla pintura comercial.

No podém pas parlar de totas las botigas notables, d' una á una, que fora 'l quiento de may acabar y no ho necessitan que be son prou conegudas de tot Barcelona, pero sians permés ans de termenar aquest paragraf dir quatre cosas de la casa «Cuenca germans» perque es una de las que honra la terra catalana y quals productes, que ven á preus que semblan mentid', de tant com son baratos, poden ben bé posars al nivell de 'ls estrangers, que 'ls igualan y alguns cops fins superan exportantlos per tot arreu del mon.

«Las terras-cuytas», «fayances» y tota lley d' articles decoratius y de taula que produheix, com gerróns, veixellas y tantas altres cosas que fora llarch l' anomenar, portan un sello artístich de bon gust y esplendidesa, que es 'l distintiu de la casa, qu' ho es d' artistas, quals magatzems son á la Ronda y fan cantonada á la plassa de l' Universitat.

Qui no ho vulga creurer, qu' ho vagi á veurer... y ens dirá gràcias.

\*  
\*\*

D' un altre exposició al Saló Parès hem d' enterar als nostres llegidors, recomenantlos que la vagin á veurer, qu' es una de las més intere-

ssants, qu' hem vist de molt temps ensá. No 's tracta ara tampoch d' un d' aquets alarts d' art modernista qu' están massa en bogia, art que si admetém com á decoratiu, qu' es pe 'l que serveix, no podém pas admetrer com á expressió ó copia de la naturalesa; sinó d' una exhibició d' artistas de debó, de 'ls que sense caborías cultivan y fan del natural; de 'ls que semblavan arreconats y donan senyals de vida, que 'ns regositjan.

En Manel Feliu, treu una colla de quadros; no 'n portém els comptes; que son de lo més ben fet qu' ha sortit á Barcelona y que cridarà l' atenció á fora, quan sia conegut... Tot es ben fet, construït, sólit, valentíssim y acabat; las figuras acusan 'l natural; marcadament, y ben posadas á la llum, veyentse la lleugeresa d' un pinzell que 's mou sense fatigas ni cansaments. Son aquets quadros l' obra d' un pintor.

De 'n Barrau son dugas marinas ben sentidas, dibuixadas y que senyalan en son autor una personalitat ben marcada, com se veu qu' hi tirava fa molt temps; aquest pintor es un altre de 'ls que te d' artista l' ànima y no vol seguir extraviats camins... Tant per aixó com pe 'ls quadros qu' exposa 'l felicitem.

Firmats ab lo nom de «Katufol» pseudónim d' un estimat artista de la terra, que 's veu ben clar que també té 'l modernism de 'ls pintors al cap del nas, aixis com el simbolisme, 'l puntillisme y demás cebas per l' istil, disfressa de 'ls que tenim nosaltres per curts de gambals; ha presentat una colla de quadrets, tots del mateix assumpto; una porqueyrola y el seus garrins, presos ab distintas tonalitats y fets tant de debó qu' ells sols son la més salada crítica d' aqueixa mal anomenada escola, qu' ab tant bona sombra ha ridiculizat lo mentat artista.

\*  
\*\*

Al últim, després de molt tira y arronsa ha sigut nomenat arcalde de Barcelona Don Joseph Monegal, president de la Càmera de Comers, personatge ben poch significat fins ara en la política y que 's deu considerar bastant afecte al element catalanista, que veurà ab complascencia aytal nomenament, malgrat més endevant pogués no congeniar prou ab lo novell arcalde qu' entra envollat d' una certa atmósfera de independència. A nosaltres 'l nas ens fa flayre d' incens de sagristia, que tant bó 'ns erressim, com al senyalar per arcalde futur al Senyor Coll y Pujol, candidat fins á darrera hora á l' alcaldia, que ben segur ha rebutxat.

A veurer ara quins camins pendrà l' assumpto de 'ls consums, quina comissió del Ajuntament, diu que vol presentar la dimissió de 'l càrrech, en la primera sessió que presidirà 'l nou arcalde de Barcelona.

Si l' encàrrech no es polítich, per quins cinch sous, no ha pogut ser arcalde com avants el senyor Amat, si aquí Barcelona, res s' ha cambiat, encare que s' hagi cambiat lo Govern? ¿Que no ho feya anar bé?

Ara qui vá de baixa es en Planas y Casals; 'l paper de gran cacich, sens influencias, resulta un bon xich ridicul... pero paciència.

\*\*

Ha mort en Gaspar Sentiñón, un sabi de casa, ben poch conegut; no mes que de 'ls que ab son tracte 's gaudian, perquè era home que de tant modest com era, semblava fins amagars del concurs dels amichs que l' estimavan.

Fou gran coneixedor de la Medicina, company y consultor a voltas de 'n Letamendi y de 'n Robert, en la rebotiga de son despaig d' aigües minerals, á quin cuydado vivia y desd' ahont ningú s' hauria pensat qu' aquell home coneixia després de molts rams de la ciencia, totas las llengüas vivas y

mortas, ab tant notable perfecció, com portser no s' en trovés un altre.

LA TOMASA 's plau, en fer avinent son sentiment.

\*\*

Com que la sortida de LA TOMASA serà 'l mateix dia qu' acabi l' any; després de recomanar que vagin á veurer aquell home que te tants nassos com dias hi há 'l any; els desitjo bon acabament y felís principi de 'l vinent pera 'l que voldria veurer 'ls plens de felicitat, son servidor:

CALIXTE PI y XARAU.

## LA VUYTADA

La faula de *La lechera*, tot y sent de l' antigor, may havia tingut tanta oportunitat, senyors, com avuy á conseqüencia d' haver fet alcalde nou. Tots 'ls plans del caciquisme han quedat frustrats del tot al ser nombrat per sorpresa de sopte administrador dels bens comunals un home independent, que vá sol, y no diu rés á n' els Planas, n' als Casals, ni als Iscariots de la rastrera política que 's nodreix de vils passións, ni necessita posarse 'ls ossos—diguém—á lloch perquè ja 'ls hi té y pot riurer's fins dels que menjan dos cops.

Es la primera vegada que aquí s' ha rebut ab goig un alcalde de Real Ordre, d' ensá que 'l pop monstruós arrapava ab sos tentaculs la nostra administració; ab goig, perquè significa que 'ls Govern's conservadors ja han retirat ls confiansa als seus satél ts buscons... tot per buscársela massa y haverho corromput tot; ab goig, porque aixó senyala la nova orientació que vol darse al exercici dels cárrechs públichs més bons pera evitar que s' hi fassin 'ls seus uns quants vividors.

Está clar que una pesseta may es bona per tothom; y d'aquí que alguns suposan (á falta d' otras rahons fundadas) que 'l nou Alcalde es dels de la *Reacció*,

que es portat pe 'ls iesuitas y hasta que es... ¡un carlinot!

¡Infelissos! Si sabían 'ls que suposan aixó que altra feyna té ab las pacas de cotó allá baix al port y lo únich que 'l preocupa es fer balansos ben bons; y si, com jo, 'l coneguessin d' anys ensá y de tant aprop apreciant lo seu carácter tan franch y tant senzill, donchs, de segú 's penedirían d' haver suposat tant sols otras miras al nou Batlle que no sigan de bon cor, d' una rectitut modelo, (ó sino ja ho veurém tots).

Perqué, comerciant que gosa en la plassa d' un gran nom, agé per complert á intrigas socials, de posició ben brillant é independenta, y que may ha donat lloch á ser tatxat de polítich, haventní de tants colors; y, en cambi, desde la Cambra de Comers ha fet ¡pró molt! en pró dels grans interessos mercantils de la regió; un home que, quan la vaga general—de trist recort—vá fer tants grans sacrificis!.. ¡exposant sa vida y tot! pera resóldrela prompte, siguent del Governador lo desinteressat guía, l' auxiliar més poderós durant aquells jorns temibles que 'l recordarlos fá pó..., crech qu' es digne de la vara y de sé' administrador d' una ciutat que li queda á deure tants de favors.

Felicitémlo al nou Batlle y felicitémse'n tots demanant á Deu li dongui heróica resignació pera desempenyar 'l cárrech més tremendo d' aquest mon, capás de fer tornar loco no més presidint sessions!

Ja qu' es aquesta vuytada la última del any que som, faltaria á mos *principis* (que d' aixó sí que 'n tinch molts, més ¡moltíssims més que quartos!), si desd' aquí un servidor no ls desitjés bona anyada del 1903 á tots ls que s guanyan las monjetas (com jo mateix) sens repós, y que compran LA TOMASA sens' falta cada dijous, y son clients de la Litografía de San Ramon qu' es del senyó Estany, un home á qui l' estima tothom y es, á més de propietari del periódich, Director.

També un bon comens desitjo y un bon fi d' any als minyons que propagagant en veu alta la nostra publicació. tenen més *mans...* de TOMASAS (que 's lo principal per *nos*); als companys de ratllas curtas y llargas de tots colors; á tota la gent de casa, redactors, caixistas, noys de la imprenta y la botiga, y al amo, primer que tot, sense deixar d' anyadirhi á n' els lector del meu cor.

PEPET DEL CARRIL

LA TOMASA

## L' any nou



¡Ja soch aquí! Per principi  
us he dut aquets juguets,  
pero avans no 'm despedeixi,  
potsé us clavi uns quants bolets.

**Un tercer en discordia.**



## La presentació de 'l nuvi

Quí ho dupta que don Victoriá 'es lo primer *pessebrista* de Barcelona? Ningú, ja de molt jove ha tingut la fatlera de construir *naixements*, y en veritat que l' orgull que, tocant á aquest punt, enlluherna á nostre protagonista, es guanyat ab lloansa, pam á pam com á bon *guerriller*. Tothom té una ceba en aquest mon. ¡No s' hi pot fer més! y don Victoriá té la de ostentar en un magnífich album las fotografias dels *pessebres* anyals, ab quin adorno inverteix part de sa regular fortuna. Ell no li sabrá dir lo número premiat ab la *grossa*, però en cambi está al tanto del preu á que 's *cotisa* 'l suro

Encare no s' adona de que Nadal s' acosta, *declina* 'l mando del seu *buffet* de notari al seu únich dependent, y ¡halal! á fer provisió d' argila y molsa. Es un home incansable: lo veuréu tot lo sant día ab lo seu casquet y un devantal, corrent amunt y avall de casa, donant ordres. Tan aviat lo trovaréu al saló *fabricant* un tros de *carretera*, com á la cuyna, cohent figuretas de pajesos; que té 'l dó de donalshi una naturalitat d' expressió que sembla que parlin.

Preguntéu á tots els firayres per don Victoriá: «¡Ja es un gat vell en qüestió de *pesseïres!*» «¡Aquest array! ¡No hi há qui li passi la má per la cara!»—vos farán de resposta. En aquella casa no 's parla d' altra cosa. Esmorzant, *pessebre*; dinant, *pessebre* y sopant, *pessebre*. Com que desde Sant Tomás fins á Nadal la seva *costella* y la seva filla, per no disgustarlo, no fan altra cosa durant tot lo día que enmotllar *garrinets* y gallinas ab potas d' agullas de ganxo.

Aquest home que no té valor pera negar un gust á la seva filla, son ull dret: la *reina* de casa, com ell li diu, aquets días se converteix en un *burgés* exigent. ¡Desgraciada que surti una *figureta* esguerrada! ¡Ja estava llesta! Li mouria un *vol de padre y señor mto.*

—¡Vaja: ja hi som!—fá 'l pare dirigint la vista al carré.—Ja tens *Don Juan Tenorio* plantat a la cantonada. Sembla un municipal de punt. Jo crech que 'l millor día 'l pendrán per un *guarda rodas* y li clavarán un cotxe á sobre. No es estrany que t' hagi sortit aquest *Sant Joseph*, curt de camas y ab los ulls al clatell; ¡no es estrany! ¡Cóm que hi há aquest *mussol* que t' *descarrila* l' afició!

—Peró, papa, no digas aixó ¡què no veus que l' estimol!

—No sé pas de quí t' has anat á enamorar: ¡no ho sé! Sembla un *paquetet de dulces*; tan *reduhit*... quan se casi, sa mare no 'l deurá trobar á faltar, perque poch puesto deu ocupar á casa seva. De vegadas lo deuen tenir al devant y no 'l veuen.

—¡Pobre Jaimito! ¡Tan bufó qu' es!

—No me 'n parlis, noya: no me 'n parlis! Mira: si no fós perque porta ulleras lo contractaria per *figureta* de *pessebre*. ¡Seria lo meu somni daurat! ¡Una figura que parlés y fés ganyotas! ¡Aixó m' acabaria de fer immortal!

—¡Pobre xicot! porta ulleras perque té la vista cansada.

—¿Cansada? ¿Que li fá fer gayres horas de camí?

—Sí, papa: ¡calcula si n' haurá fet de camí la seva vista pera arribar al meu cor!

—Aixó t' donará pá. Vet aquí en qué pensas: ximpleras. Més valdria que sapiguessis fer un *riu* que encare no te 'n hi vist fer may cap.

—¡Ah! Recordat que avuy vindrá á demanarme.

—Sí: ja ho sé; però no sé perque has triat aquest día de tant de tráfeh. Está per arribar en Corominas y no estaré per ell! *Nada* méns lo día de la obertura del *pessebre*!

—Y li dirás que sí. ¿Veritat, papá meu?

—¡Fuig, dona; fuig! Veurem. Sempre t' he dit lo mateix: el que 's casi ab tú ha de saber fer *pessebres*: de lo contrari s' emportará un «no» com lo cap del *rey Baltasar*, que ara me 'n adono: ta mare á la qüenta s' ha pensat que *provenia* de *Mataró*. ¡Vaya un *caparró* que me li ha clavat!

En Corominas es un íntim amich de don Victoriá y tan ximplet com ell. Y vostés diran ¿quín paper hi deu jugar aquest bon senyor que ab tanta ansietat l' esperan? ¿No es veritat? Doncas, sí; hi juga un paper y gros! Com que no 's pot inaugurar lo *pessebre* que ell no hi sigal! Es un infelís que durant vinticinch anys vé tenint la patxorra de *alabar* á don Victoriá! que ja es paciència! Fá de *crítich* y es el que 's cuida de examinar els més petits detalls del naixement avants d' obrirlo al públich. Y es lo que diu don Victoriá: «Hi veuen més quatre ulls que dos» ¿quí t' dirá que distret m' hagi *oblidat* de pintar la cara al *rey negre*?

—¡Trucan! ¡Ja es aquí! Ni que s' hagués esperat á la escala á que donguessim l' últim cop de má!

—¡Passi, passi, senyor Corominas!

—¡Hola, noy! ¿Qué tal? ¿Qué tal? ¿Ja está á punt de solfa aixó? ¿Ja puch comensar lo discurs d' *obertura*?

—Sí, home; sí; ja está tot á punt: ¡Ah! te participo que aquest any veurás grans novetats.

—¿Y això? ¿Qué 'm dius!

—Ja s' ha complert lo meu desitj. La meva filla ja sab *fer senyors* Veurás; ja sé que hó trobarás mal fet, però he pensat posarhi un parell de figuras ab *barret de copa*? ¿Qué t' sembla?

—Home, 'm sembla que no está bé; perque ¡vaja! farà l' efecte d' una *sortida* del Liceo, y áleshoras no hi havían ni *óperas* ni *barrets de copa*, que jo sá-piga.

—Déixat estar de qüentos. Ja sabs lo meu sistema; los *pessebres* han de ser del temps; com la fruyta; ó sinò, fés lo favor de dirme quin mèrit tindria un *pessebrista* si sempre fés lo mateix. L' *anunciata*; lo *naixement*, quatre pastorets y para de contar! Recordat del any passat que vaig posarhi un pastoret *demanant foch* á Sant Joseph y ningú vá tenir res que dirhi.

—Bé, sí: ¡ben mirat!...

—Y es clar, home. ¡Entra, entra! ¿Qué t' sembla, m' hi lluhit ò no? Ab franquesa.

—Noy, te felicito: es bonich perque sí; pero noto que aquí hi falta un *rey*.

—Un, dos y tres. ¿Quánts vols que n' hi hagi?

—Sí, sí; dispensa; ara 'm creya que jugava al *tutti*.

—¿Reparas allí baix aquella *máquina* que fá maniobras? Vá tota sola; ja t' explicaré 'l secret més tart. Ara veurás *funcionar* lo riu. ¡Marietal ¡¡Marie... ta! ¡obri l' aixeta de l' aiguera!

—Ja está, senyoret.

—¡¡Animal! Ha inundat tot lo pessebre! Potser s' ha pensat que volía fer un simulacro d' *inundació*! ¡Tanca desseguida! Aquestas minyonas no serveixen per res!

—¡Papá! ¡papá! hi ha en Jaimito.

—En bona hora ha vingut aquest *carcamal*. Dispénsam, noy; ja torno desseguida. (Me 'l trauré de sobre com pugui.)

—Veurá... ja veurá...

—Sí; ja m' ho figuro; venía, y al últim ha arribat ¿no es aixó?

—Sí, senyor. Vosté 'm dispensará, pero... jo porto la intenció...

—¡Home: qui 'l fá anar *carregat*!

—Estimo á la seva filla.

—Sí; ja me 'n hi adonat, ja. Y vosté... pensa...

—Casarmhi, si vosté no té inconvenient en concedirme la seva blanca má. Y com á *capital*...

—Deixis estar de *capitals* ara. ¿Qué 's pensa que está *cantant* un mapa? Ja veurá: aném al grá. ¿Vosté 's veu capás de fer un *niño tot sol*?

—¡Ay, ay! tot sol, no senyor. Si la seva filla m' ajuda no diré que no...

—¿Es á dir que necessita *ajuda*? Ha de sapiguer que tant la meva filla com la senyora, no 's cuidan d' aquesta *tontería*. Fán *carreteras* ó cosas aixís d' importancia... ¿sab?

—No, senyor; no l' entench. (Aquest senyor deu ser boig.)

—Veurá, acabém; lo posaré en antecedents. Tant un servidor com la noya, tením gran afició als pessebres; ab aixó, l' home que 's casi ab ella, ha de sapiguer *travallar lo suro*. ¿Ho sab fer vosté?

—No, senyor; no sé qu' es.

—Donchs, llestos. No pensi ab ella. Ja hem acabat. (¡Ja m' ho pensava que aquest *gamariús* no sabia fer pessebres.)

JOAQUIM MALLEU.

## LO MAS GUINARDO (1)

.....

Quan en fresca matinada del bell, florit mes de Maig los vehins de Barcelona volen del goig disfrutar dels camps, que la vista encisan, y de jardins embaumats, encaminan los seus passos cap á un lloch suau, perfumat, inspiració de poetas, dols esplay dels ciutadans.

Allí, al excels Criador, aucellets viument pintats endressan himnes de gloria, qu' encantan als visitants.

Ab cantar dols y armoniós cántichs dels ángels semblant, rossinyols y cadeneras, y passarells y pinsans; refilan, ab tot primor, dolsesas d' enamorat.

Allí, gentils donzelletas, las millors joyas del *Mas*, teixint hermosas guirnaldas d' Amor entonan los cants; y á sa veu encisadora acuden rendits galans oferintloshi las ditxas d' una sossegada llar.

Y en tant, las tranquilas ayguas pe 'ls jardins serpentejant, com bellas cintas de plata deixan los ulls enlluhernats.

Frech á frech de la floresta, com Argos enamorat d' hermosíssimas donzellas y flors de flayre suau, com un gegant se redressa, ab sas banderas triunfants, lo castell d' en Mascaró, ab riquesas de palau y aspecte de fortaleza, per cent canons envoltat com per batre als enemichs ab sas forsas abundants.

Desde allí ab goig se domina la populosa ciutat com ajeguda matrona al Guinardó los ulls clavats.

Y la espléndida marina, com catifa d' hermós blau s' ovira, dias de gloria á l' ánima recordant. ¡Oh, Guinardó, tu ets miranda d' un panorama encisat, tu ets com paradís qu' endolsa als nobles fills del treball.

Per xó 'l qu' un cop te visita, queda de tu tan prenat, que 't diu ab tota son ánima. ¡Hasta prompte, si á Deu plau!

JOSEPH ALTIMIRAS

(1) En la barriada de Sant Martí



### LA TOMASA CUPÓ PRIMA N.º 59 (1)

Que dona dret á adquirir per

**DOS RALS**

lo drama en tres actes y en vers

**L' agulla**

original de BRIZ Y SOLER

qual preu corrent es lo de

**DOS PESSETAS**

(1) Caduca als vuyt días ó avans si s' agotan 'ls exemplars.



¡Els Reys s' han anticipat!  
en Manel plora de rabia...  
L' aucell, molt trist, á la gabia  
veient que se l' han rifat!





## PRINCIPAL

Si altres mérits no reunís en sí la comedia en tres actes y en prosa, arreglo del alemany á la escena espanyola pe 'ls senyors Abati y Reparáz *Los hijos artificiales*, tindria 'ls d' haver romput la corda que lligava aquest Teatro, no deixanthi posar obras del gène o escabrós y els d' haver l lensat á la Companyia Tubau-Palencia per un gènero que fins ara l' havian rebutxat. Cert es, que no hi pren part en la representació donya María Tubau, que 's veu que no li agradan las obras del gènero groixut; però avuy corre l Teatro Espanyol per aquets andurrials, 'l públich riu y ja la espanyola escena 's nodreix fins del tudesch, com si li manqués vida original y propia. Parlant de la obra, dirém que es una xarxa de disbarats, no més que per fer riurer als morenos, sense condicions literarias de cap mena, encara que sia ben fet l' arreglo, (que no es pas cap traducció) y escrit correctament en castellá.

La execució es molt ben cuidada, encaixant els coneguts actors del Principal en sos papers, que mouhen ab desembrás, encar que hi trobém á faltar un xich lo garbo y esprit que 'l gènero demana; defecte aquést que la obra 's porta á sobre per causa de lo fals de tots los tipos. Las senyoras lluheixen elegants trajos quan la comedia s' ho aporta, però hem de confessar que li trobém en falta una primera dama. Reasumint; una obra moder nista, que fá 'l fet, pe 'ls que 's vulguin fer un panxó de riure, qu' es á lo que tothom tira.

## CATALUNYA (Eldorado)

Aqui s' ha estrenat la humorada satírica en un acte y tres quadros *Abanicos y panderetas ó ¿A Sevilla en el botijo!*, lletra dels germans Serafi y Joaquím Alvarez Quintero, ab música del mestre Chapí, no havent convenut á ningú ab aquesta obra, que ja ells mateixos no volen caifficar de sarsuela.

La gent esperava alguna cosa més d' aquets autors, que 's tenen guanyada fama d' aixerits y graciosos, però ja ho diu lo ditxo «guanya fama y clávat á jeurer» y 'ls Quinteros no tant solzament s' hi ajeuhen ells, en aquesta obra, sinó que casi bé fán jeurer sempre als seus protagonistas y tractan de promouner la alegría del públich fent sortir un senyor de bigotis ridicols en camisa y estrenya-caps. Res, una patotxada sense solta y quatre xulaperias com de costúm, que á n' el mestre Chapí 'l deuhen haver fet suar per trobarhi solfas que no diuhen res ní devia saber com compóndreselas. Es una obra feta passar per forsa, no més que per cobrar trimestres, y que no donará cap honor á n' els autors que sembla que 'n tinguin «fábrica de comedias» per lo molt que donan á llum; si fossin catalans ja tindrían tothom al demunt, per *quitarlos 'l monipoli*.

## GRAN-VIA

*Los trapos de la colada* es una revista porque ho diu 'l cartell, posada en escena á corre cuyta, sense cap de 'ls amaniments necessaris á n' aqueta mena d' obras. Lo llibre excessivament vulgar, no te res de nou ni sols idees qu' indiquin ingeni, de 'l que no n' es pas mancat l' autor, que 's veu ben bé que no ha pogut desenrotllarlos per falta d' elements. No aixís la música, que tenint tots els components d' una regular orquesta, l' han fet migrada pobre y gens original. Han fet bé 'ls autors de guardar l' anónim; es son millor número y 'l qu' agrada més.

La funció d' ignoscents, ha sigut com sempre, una funció de tonterias, representantse *Agua, azucarillos y aguardiente* ab els papers trocats y sense que ningú 'ls sapigués.

La resurrecció de 'ls *Estanqueros cèreos* fou lo més xistós y lo que quedarà al cartell.

## Quènto

Deya un militar molt fanfarrón:

—Dins de la milicia me considero un *César*.

—Sí; (li varen respondre) porque has de morir assassinat per *brutu*.

## RIMA

Avans quan plé d' amor te contemplava,  
joyós de ta pureza y ta hermosura;

— ¡om voldria tenirte — jo exclamava —

En mos brassos lligada,  
pera poguer encloure 't ab dolsura  
en ardenta abrassada!

Avuy que ta fredor ¡oh nina! 'm mata,  
ferit lo meu amor per tos desprecis,  
exclame al contemplarte tant ingrata:

¡Cóm voldria enlassarte  
entre mos brassos tant potents y recis,  
pera ab ells ofegarte!

ANTONI CANTALLOPS.

D.<sup>a</sup> Carlota de Mena

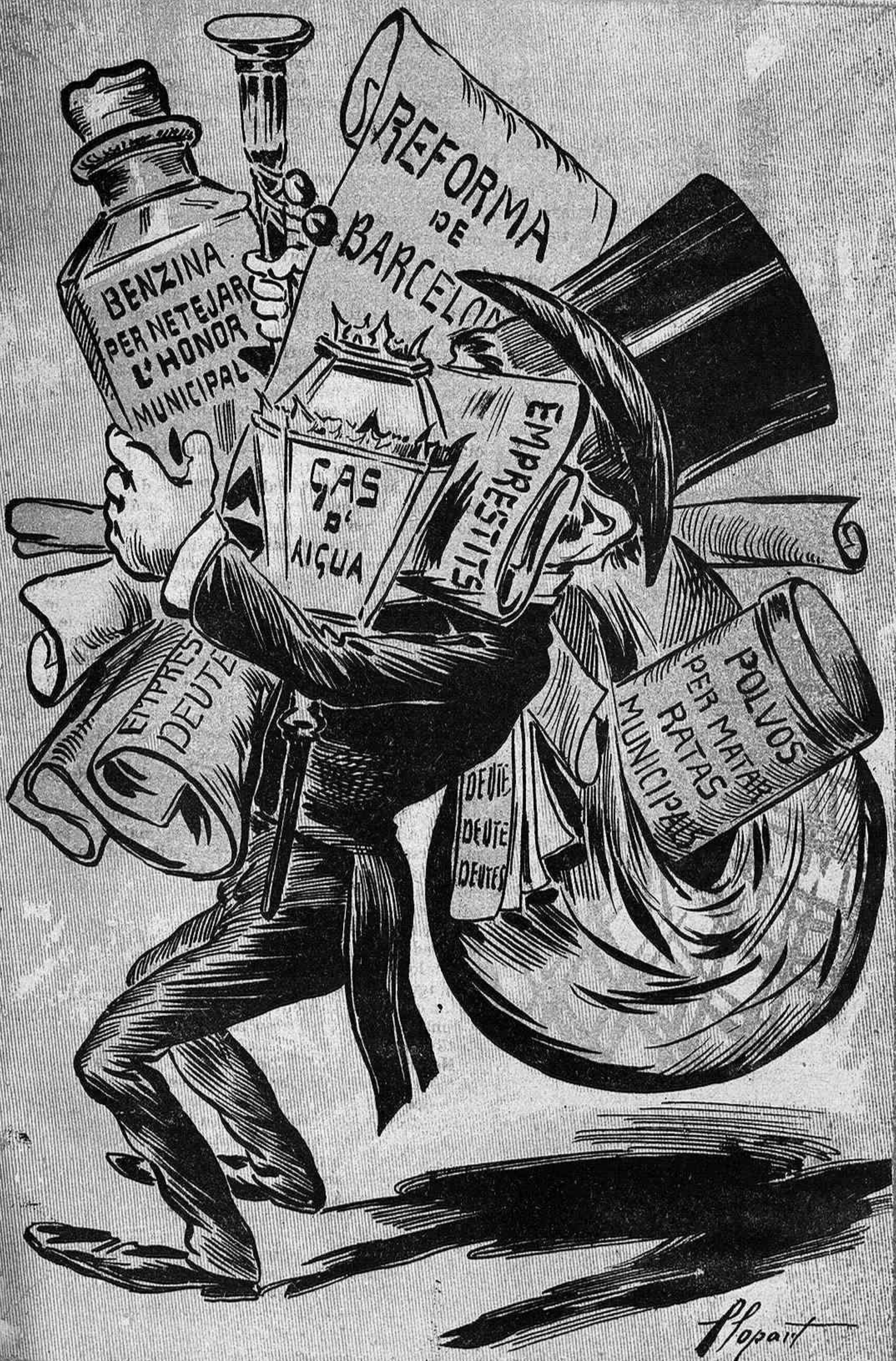
Víctima d' un atach apoplétich va morir diumenge passat á Manresa, la celebrada actriu D.<sup>a</sup> Carlota de Mena, qui era sens dupte, una de las artistas de la terra que en sos bons temps havia lograt més popularitat.

Actuant dita actriu en la població esmentada y després d' haver terminat la representació del primer acte del drama «Locura de amor» quina protagonista desempenyava la Sra. Mena, li sobrevingué l' atach qu' en pocas horas va deixarla sens vida.

Rebi sa familia 'l nostre més sentit pésam.

LA TOMASA

¡Que no s' arrónsi!



Aquet feix municipal  
l' hi ha de dar, si no vigila,  
mal any, ¡senyó Monegal!

## Projecte d'urbanisació de la Plassa de Catalunya

No seré jo qui 'm guasseji del *embotellat* Sr. Fabra Ledesma, qui, sent Alcalde accidental d'aquesta ciutat, va lograr vence las dificultats qu'oferia l'adquisició de la casa *Rosich*, embarrás qu' impossibilitava la urbanisació de la plassa de Catalunya.

Procedeixi aqueix senyor dels encasillats oficials, siga ó no un polítich al estil del dia, lo cert es qu' ell va donar terme á un enotjós assumpto, com era la demolició de l'esmentada casa, y baix aquet punt de vista, Barcelona ha d'estarli agrañida.

Tota la brometa qu' han produhit aquellas palmeras *menors d'edat*, anomenadas «broquils» ó «escarolas» pe 'ls ciutadans de bon humor, no han de restar importancia al acte realisat pe 'l Sr. Fabra Ledesma.

Las palmeras han sigut la excusa; no han de constituhir la urbanisació definitiva d'aquella plassa.

Quelcom havia de ferse, pera justificar si necessaria hagués sigut, la expropiació forcosa de la casa *Rosich* y aquet qualcom va realisar-lo l'*embotellat* Sr. Fabra. No li escatimém, donchs, lo mérit d'haver sigut ell qui en aquesta qüestió va *portarnos las gallinas*.

D'urbanisar la Plassa de Catalunya, com correspon á una ciutat de nostre importancia, altres s' en cuydarán.

Qui més hi sá piga que més hi digui.

Precisament tenim á la vista un projecte d'urbanisació de dita plassa y aixó ja proba que no manca qui 's proposa millorar lo realisat depressa y corrents, no més que per sortir del pas, pe 'l Sr. Fabra.

D'aquet projecte va parlarne ja son autor, 'l concejal Sr. Llopart, en una de las últimas sessions celebradas pe 'l nostre Ajuntament.

«Se tracta de construir un edifici monumental, en lo centre de la esmentada plassa, destinat al servey de Correus y Telégrafos, y pagat pe 'l comer y la industria d'aquesta ciutat que lliures ja del tribut que s'imposaren pera aixecar la nova Aduana, podrian ab un petit sacrifici, sufragar los gastos de construcció del edifici monumental avants citat, el qual vindria á constituhir una sanejada renda pe 'l Municipi.»

Aquesta es á grans rasgos la idea del Sr. Llopart, y son de aplaudir los bons desitjos del nostre regidor, encare que nosaltres discrepém ab ell respecte del desít que convindria donar al edifici qu' en la Plassa de Catalunya podria construirse.

No deixém de compendre que 'l serveys de Correus y Telégrafos están mal atesos á Barcelona per deficiencias de local, ni la possibilitat de que 'l comer y la industria sufraguessim gustosos la construcció del edifici; pero respecte de que 'l mateix constituís una sanejada renda pe 'l Municipi, tenim los nostres duptes.

Tots los miracles que ls Ajuntaments fassin en sas relacions ab l'Estat, que 'ns los plantin aqui. (De clatell per avall, trihin).

En todas las liquidacions que las Administracions Económicas presentan als Ajuntaments, á n' aquets no 'ls surten los comptes y per més qu' interpossin recursos, després dels recursos venen las decepcions, perque la part contraria sent al cap de vall, jutje de la seva causa, tira sempre l'aygua al seu moli. Aixó ho veyém y ho toquém cada dia.

Quantas *y* quantas cantitats deixan de cobrar del

Estat los Municipis, y que pocas deixa aquell de cobrarne.

¿Quant s'ha deixat de cobrar de recárrech municipal sobre las cédulas persona's, fins quan de la recaudació se n'ha cuydat una Arrendataria? Encare 'l nostre Ajuntament te pendent, per aquest concepte l'ingrés d'unas quantas mils pessetas.

Pero, no siguém exigents; acceptém bonament com á llogater á l'Estat, encare que tinguém de dispensarli 'ls lloguers. Y preguntém, per qué hem de auxiliar en aquesta forma uns serveys ben pagats y que ab la que produheixen n'hi hauria per aixecar edificis de plata? Per ventura es de bona administració municipal atendre serveys del Estat quan tenim prou feyna per nosaltres?

¿Que 's construeixi en bona hora un edifici monumental al mitj de la Plassa de Catalunya, pero que no siga la Casa de Correus y Telégrafos, sinó la Casa de la Ciutat!

Es un deute que tenim contret ab los pobles agregats y una millora imposada pe l' desenrotllo d'aquesta capital.

Ara que tant se parla d'autonomia, nos poden dir los vehins del esmentats pobles que no sols los hem privat de sa independencia, sino que quan tenen necessitat de despatxar algun assumpto municipal se veuen obligats á anar á un extrém de la ciutat perque las Tenencias no están degudament organisadas pera entendre de tots los expedients.

Unas Casas Consistorials á la Plassa de Catalunya, ab todas las dependencias indispensables á las necessitats modernas foren una gran millora per Barcelona, y si bé de moment sa construcció ocasionaria un crescut gasto, l'Ajuntament qu' ara s' veu obligat á tenir llogats edificis particulars, prompte tocaria la compensació, y fins podria atendre degudament serveys com lo de Museos, indispensables á una ciutat que 's precia de culta, qu' ara té arreconats en un edifici de malas condicions y allunyat del centre de la població. Y més encare: tota vegada que ab la desaparició del Teatro Lirich, no queda á Barcelona un local propi pera la celebració de grans concerts, podria haverhi en las novas Casas Consistorials, com si diguessim en lo *rovell* de la ciutat, una sala *ad hoc* pera donar lloch á tals manifestacions artísticas, que foren, sens dupte, font d'abundosos ingressos.

Ab lo que produhis la venda del solar ahont está emplassada la Casa de la Ciutat — quins materials podrian utilisarse pera l nou edifici reconstituhint tot lo que té carácter histórich — y ab lo producte d'una suscripció popular, creyém que s' farien fondos pera la nova edificació.

Y si fracassés aqueixa suscripció, ¿que díantre! fos per medi d'un nou empréstit — no vindria d'un mes — fos ab los recursos naturals del Municipi, no considerém siga 'l projecte de tan difícil realisació pera una ciutat en que s' han enterrat millons y més millons en la construcció d'un Palau Real, que al cap de vall ningú té d'habitar.

No creu vosté, Sr. Llopart, que l'Ajuntament que portés á cap aquesta obra, no sols se guanyaria la simpatía dels pobles agregats á Barcelona, sinó que també la ciutat entera no tindria prou boca pera alabar-lo?

¿No creu també que de construirse á la Plassa de Catalunya una Casa de Correus y Telégrafos desde Madrid nos enviarían un tros de paper donantnos las gracias, pero, si á ma vé al cap de quatre días clavarían una nova contribució al nostre Municipi?

*Se dan casos.*

Ja que vosté ha tingut la idea de construir un edifici monumental á la Plassa de Catalunya, lo qual trobém acertadissim, abogui per que 's destini á Casas Consistorials, y creyém que tots los ciutadans li agrañiran y 's'posarán francament al seu costat.

A. G.



Un Gobernador civil d'aquesta província, volgient alabar las dots intellectuals del Sr. Coll y Pujol, relacionant-las ab sa deformació física, digné que 'l allavoras Alcalde de Barcelona *tenia la joroba plena de seso*.

Pero, no va afegir que aquella *joroba*—que podriam dir-ne «cráneo dorsal»—estava aplastada per unas enormes *pantorrillas*; las *pantorrillas* del caciquisme, que com llosa de plom pesava sobre tot Barcelona.

Lo que aquell Gobernador va callarse, es oportú dirho ara, que, segons se diu, los conservadors d'en Planas y Calsals, están escandalitzats perque pera ocupar la Alcaldía barcelonina no ha sigut nombrada persona de tan clara inteligencia com lo Sr. Coll y Pujol.

Efectivament, lo Sr. Coll es un home intel·ligentíssim, expert en lo desempenyo de l'Alcaldía, pero un càrrech qui na provisió es avuy dia gayrebé tan delicada com la formació de nou Ministeri, preocupa a la gent de Madrid, ahont se sab de sobra que aqui detestém tot lo que porti la marca de fàbrica del caciquisme.

Per lo tant lo nombrament del Sr. Coll y Pujol, malgrat las dots intellectuals d'aquet senyor, no hauria satisfet a Barcelona, perque *dels pecats del Sr. Planas, lo Sr. Coll en vá geperut*.

\*

No es lo primer cop, que pera provehir l'Alcaldía de Barcelona, ha eixit quan menos s'esperava, un tercer en discórdia.

Y es que quan las influencias caciquistas han pesat tant d'un cantó com de l'altre, amenassant portar la desavinença entre 'ls Ministres, lo Gabinet no ha tingut altre remey que indicar a S. M. lo nombrament d'una persona deslligada de compromisos polítichs, pera salvar lo conflicte.

Nosaltres voldriam que sempre 'l Govern se trovés en aquest cas, perque al Ajuntament ha d'anarshi a fer administració y no política, y malament pot respectarse aquélla quan l'Alcalde está sotmés al poder d'un cacich.

L'Alcalde doctor Robert, si a estil del *Alcalde de Zalamea*, retratat per Calderón de la Barca, pogué realisar actes de virilitat, sigué per sa independéncia. No necessitava al consuetat que li apuntés son paper: del mateix modo que admetia la vara d'Alcalde sense consultarho a cap quefe, la retornava quan a sa dignitat convenia.

¿Qué 'n farem de que un Alcalde vingui carregat de bons desitjos, anhelant que las fonts municipals no sufrexin filtracions de cap mena, si com altre Prometeu, amarrat a la roca del caciquisme, veu trossejadas sas entranyas pe 'l corb de la política?

Per aixó, nosaltres; encare que no sabém los punts que calsa lo senyor Monegal, nombrat pera ocupar l'Alcaldía, si bé deplorant que no sigui 'l poble qui elegeixi als seus alcaldes aplaudim lo nombrament de dit senyor, perque se 'ns diu que está deslligat de tot compromís polítich y revestit d'una gran dossis d'energía, que es lo que convé avants que tot al cap d'una Corporació composta d'elements tan heterogénis, com es la municipal,

¿Es lo senyor Monegal home d'iniciativas? No ho sabém,

ni 'ns importa; nos bastan los seus bons desitjos y sa voluntat de ferro.

S'ha dit que aquest senyor es inexorable en qüestions religioses; però com que no l'hem de pendre per director espiritual ni per aixó ha sigut nombrat, nos basta també que inspirantse eu un criteri de recta administració, no subvencioni a las associacions religioses, avants d'atendre 'ls serveys municipals.

Y en quant a la iniciativa, si acás li manca, prou li senyalarán lo que ha de fer la Premsa sensata y 'ls vehins de Barcelona.

De moment ja ha realisat un acte digne de aplauso, quin es lo d'haverse dirigit al Ajuntament pera que acordi que 'ls serveys d'oficina en las dependencias municipals terminin a las cinch de la tarde, ab lo que 's lograrà que la Casa Consistorial no continui sent un Cassino dels regidors y además —y aixó es lo més important— fer un notable estalvi d'alumbrat. Altres Alcaldes havian pensat en portar a cap aquesta economia, però tot just apuntada la idea, l'havian retirada, gracias a las influencias aterradoras interposadas per las Companyias suministradoras de gas y electricitat que comptavan ab l'apoyo dels cacichs.

¿Vencerá 'l senyor Monegal, posat front a front de Companyias poderosas y de conveniencias particulars, que sens dupte, trovarán defensors dintre del mateix Consistori?

Nosaltres creyém que sí, perque a son costat tindrà 'l poble de Barcelona, y si malgrat sa energia, 's veu obligat a abandonar son lloch, sortirà de la Casa Comunal, dret lo cap y neta la conciencia.

¡Val més caure ab honra que sostenirse a copia de debilitats y genuflexions indignes!

\*

Atents sempre a donar la major varietat possible al nostre periódich, hem determinat donar fi al volúm que en lo nos re folletí havém vingut publicant, ab lo titol de «Gent de Casa».

Tal vegada entre 'ls escriptors catalans vivents, quina biografia hem trassat lleugerament, nos haurém descuydat de consignar algún nom verdaderament notable dintre de las lletres catalanas. Si ha sigut així, preguém al interessat que 'ns dispensi, puig que una omissió involuntaria, com haurá sigut la nostra no pot causar molestia.

Serveixin de leal disculpa las nostras paraulas.

Terminadas, donchs, las esmentadas biografias, publicuém en lo present número una *Taula* dels autors ab quinas composicions hem enriquit lo nostre volúm, lo qual quedarà així completament llest.

En lo número próxim comensarém la publicació d'un tomo que s'compondrá de novelas curtas, y ap echs de travalls escullits de diferents auters, extrangers y espanyols.

Publicarém obras de Voltaire, Balzac, Cervantes, Tolstoi, Larra (Figaro), etc.; totas ellas escrupulosament traduhidas al nostre idioma y ricament ilustradas per un dels dibuixants més aixerits de Catalunya.

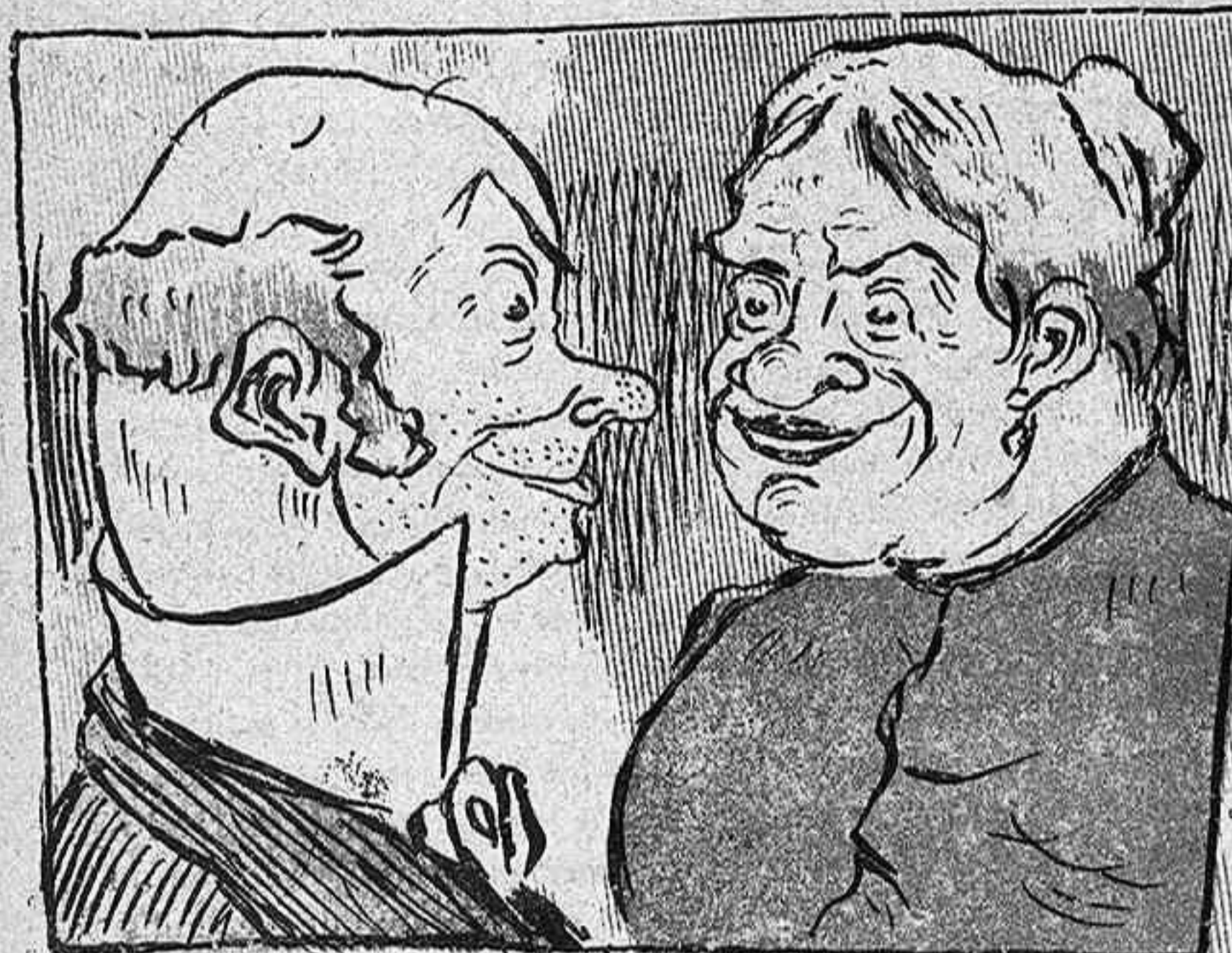
Donarém també cabuda en lo volúm a algún original catalá de verdadera sensació.

Dit tomo, que titularém «Autors selectes», comensarà ab *Micromegas*, viatge filosófic del immortal Voltaire.

LITOGRAFIA BARCELONESA

SANT RAMÓN, 6. - BARCELONA

# Any nou.....



—¡Animat, Magí, que 'l ditxo diu qu' any nou...

—¡Com vols que m' animi, si t' has fet tan vella!



—Ahir no vaig sopar: avuy menjo de fonda sense portar-rals per pagá 'l gasto. Any nou... palissa segura,



—¡No fallal! Pe 'l Nadal vinent petaré de gras, porque ó 'm pagan ó 'm menjo la quitxalla que vé á estudi.



—¡Any nou, vida nova! L' any passat no mes te donava palmetadas, aquest any t' hi barrejaré algún mastegot.